

YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARINDA KALİTE VE AKREDİTASYON: MÜHENDİSLİK EĞİTİM PROGRAMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ¹

**Yunus ÖZÇİÇEK²
Arzu KARACA³**

Geliş Tarihi: 11 Şubat 2019
Kabul Tarihi: 16 Nisan 2019

ÖZET

Küreselleşen dünya ile birlikte her alanda olduğu gibi eğitim alanında da özellikle yükseköğretimde ulusal düzeyde hatta uluslararası düzeyde kalitenin oluşturulması kaçınılmaz bir hal almıştır. Verimlilik ve kalitenin önem arz ettiği tüm alanlarda olduğu gibi akreditasyon, yükseköğretim kurumlarında da kalite güvencesi ve rantabiliteyi elde etmek için kullanılan araçlardan biri haline gelmiştir. Bu sebeple pek çok ülkede eğitim kurumları kaliteyi yakalamak adına çeşitli akreditasyon çalışmaları yürütmektedir.

Bu çalışmada yükseköğretim kurumlarında kalite kavramı, akreditasyonun önemi, gerekliliği ve tüm paydaşlar açısından faydaları üzerinde durulmuştur. Akabinde eğitim kurumlarının akreditasyon süreci ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Türk yükseköğretim kurumlarında kalite ve akreditasyon çalışmalarının tarihsel gelişimi incelenmiştir. Son olarak da Mühendislik Eğitim Programlarının değerlendirilmesini yapan Mühendislik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (MÜDEK) hakkında bilgiler verilmiş ve Mühendislik Eğitim programlarının akreditasyon açısından mevcut durumu incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kalite, Akreditasyon, Yükseköğretim, Mühendislik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (MÜDEK)

¹ Bu çalışma, birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında hazırladığı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² Bilim Uzmanı, Munzur Üniversitesi, yunusozcicek@munzur.edu.tr

³ Doç.Dr., Munzur Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, acakinberk@munzur.edu.tr

Quality And Accreditation In Higher Education: Evaluation Of Engineering Training Programs

ABSTRACT

As the world globalizes, especially for higher education it is inevitable to set high quality standards matching national even international standards, which is important not just for the field of education but also for every other field. Accreditation has become a significant tool to ensure the quality assurance and reliability for higher education institutions just like all the other fields that productivity and quality is important. That is why, many education institutions from several countries conduct various accreditation studies to reach the desired level of quality.

In this study, the concept of quality in higher education institutions, the importance of accreditation, its necessity and its benefits for the stakeholders have been examined. Later on the process of accreditation for education institutions has been worked through. The historical development of quality and accreditation studies in Turkish higher education institutions has been examined. Finally, information about the Engineering Education Programs Evaluation and Accreditation Association (MÜDEK), which provides the evaluation of Engineering Education Programs, is given. And the current status of the Engineering Education Programs in terms of accreditation is examined.

Keywords: Quality, Accreditation, High Education, The Engineering Education Programs Evaluation and Accreditation Association (MÜDEK)

GİRİŞ

Günümüz iş dünyasında yaşanan bilgi, teknoloji ve iletişim alanındaki önemli gelişmeler toplumları kıyasıya bir rekabete ve yeni gelişmelerin yaşandığı ekonomik bir yarışa itmiştir. Bugünkü ekonomik sistem içinde özel sektörün ve hatta kamu kuruluşlarının ayakta kalabilmesi, müşteri ihtiyaç ve beklentilerini karşılayabilecek mal ve hizmet üretiminin sağlanmasıyla gerçekleşebilecektir. Bunu sağlamanın yolu ise kuruluşlarda tasarım aşamasından başlayarak nihai tüketiciye ulaşana kadar geçen üretim, pazarlama ve satış sonrası hizmetleri de kapsayan ve sürekli olarak gelişmeyi hedefleyen Kalite Yönetim Sisteminin uygulanmasıyla mümkün olacaktır.

Kalite, gelişen ekonomik düzen içerisinde mal ve hizmet üreten işletmelerin yanı sıra kamu kurum ve kuruluşları içinde sağlanması zorunlu bir hal almıştır. Çünkü günümüz rekabet şartları altında işletmelerin piyasada yer edinmeleri eskiye nazaran çok daha zor, piyasadaki rakiplerde eskisinden çok daha güçlü konumdadır. Bu sadece özel sektör için geçerli bir durum değil kamu sektörü içinde aynı şartlar söz konusudur. Özellikle yarı kamusal mal niteliğinde olan sağlık ve eğitim gibi sektörlerde kalite tüketicilerin tercih sebeplerinin başında gelmektedir. Bu çalışmada incelenen yükseköğretim kurumlarındaki eğitimin gün geçtikçe kamusal olmaktan çıkıp özel bir hizmet olmaya başlaması ve bunu sunan vakıf üniversitelerinin devlet üniversitelerine kıyasla rekabet güçlerinin daha da gelişmiş olması bu durumu en açık şekilde özetlemektedir.

Bugün ülkemizde Mart 2018 itibariyle 112 devlet, 69 vakıf olmak üzere toplam 181 üniversite bulunmaktadır. Bu rakam her geçen gün yeni üniversitelerin açılmasıyla hızla artmaktadır. Bu üniversitelerde 7 milyon üstünde öğrenci eğitim görmektedir. Küreselleşen dünya ile birlikte her alanda olduğu gibi eğitim alanında da özellikle yükseköğretimde ulusal düzeyde hatta uluslararası düzeyde kalitenin oluşturulması kaçınılmaz bir hal almıştır. Verimlilik ve kalitenin önem arz ettiği tüm alanlarda olduğu gibi akreditasyon, yükseköğretim kurumlarında da kalite güvencesi ve rantabiliteyi elde etmek için kullanılan araçlardan biri haline gelmiştir. Bu sebeple pek çok ülkede eğitim kurumları kaliteyi yakalamak adına çeşitli akreditasyon çalışmaları yürütmektedir.

Yükseköğretim kurumları açısından bakacak olursak; akreditasyon, yükseköğretim kurumları ile programların performanslarının standartları bakımından içlerinde bir değerlendirme yapmalarına ve akabinde yetkili bir akreditasyon kurumu tarafından dış değerlendirme yapılarak sunulan hizmetin kalitesinin onaylanmasına olanak tanıyan bir mekanizma olarak ifade edilir (Aktan ve Gencil, 2007: 1).

Yükseköğretimde akreditasyonun amacı, üniversitelerde sunulan eğitim hizmetinin kalitesini belli bir standardın üzerine taşıyarak alanında yetkin ve nitelikli mezunlar yetiştirebilmektir. Bu konu sadece yükseköğretim kurumları açısından değil aynı zamanda ülke açısından da çok hassas ve önemlidir. Üniversitelerden mezun olan bireyler iş hayatına atılarak bir yandan üretime katkıda bulunurken bir yandan da ülkenin gelişmesinde ve kalkınmasında da etkili olacaktır. Bu sebeptendir ki nitelikli ve liyakat sahibi kişilerin yetişmesinde önemli bir yere sahip olan yükseköğretim kurumlarının akreditasyonu, farklı alanlarda mal ve hizmet sunan kurum ve kuruluşların akreditasyonuna nazaran daha ehemmiyetlidir.

Yükseköğretim kurumlarının akreditasyonu ülkemiz açısından nispeten yeni sayılabilecek bir kavramdır. Özellikle üniversitelerin akreditasyonu, Türkiye'nin Avrupa öğrenci değişimi programlarına katılımıyla daha fazla önemsenmeye başlanmıştır. Yükseköğretim kurumları ile bu kurumlarda eğitimlerine devam eden öğrenci sayılarındaki artış ve özerklikleri genişletilmiş devlet üniversiteleri gibi gelişmeler, tüm ülkelerde yükseköğretimde "Kalite Güvencesi" sorununu ortaya çıkarmıştır. Öğrenci hareketliliğinin uluslararası düzeyde olması, sınır ötesi üniversiteler ve küreselleşmeyle birlikte hizmetlerin serbest dolaşımı gibi nedenlerle yükseköğretimde "kalite güvencesi" sorunu uluslararası bir boyut kazanmıştır. Diplomaların tanınması ve akreditasyon konuları ikili veya çok taraflı ilişkilerde önemli gündem maddelerinden biri haline gelmiştir. Türkiye'de yükseköğretim kurumlarının kalite güvencesi konusunda sorumlu oldukları üst merci Yükseköğretim Kalite Kurulu (YKK)'dur. Bu kurul üniversiteleri kalite güvencesi konusunda sorumlu tutarak belli bir süre içerisinde tüm yükseköğretim kurumlarının belli bir standarda kavuşmasını zorunlu kılmıştır. Ayrıca YKK, bazı akreditasyon kuruluşlarına da tescil belgesi vererek o kuruluşlar tarafından akredite edilen fakülte ve bölümlerin yeterliliğini kabul etmiştir.

Bu kuramsal çerçeve doğrultusunda çalışmanın temel amacı, yükseköğretimde kalite ve akreditasyon sürecine dikkat çekerek, bu konuda başta yöneticiler ve öğretim elemanları olmak üzere tüm paydaşlarda bir farkındalık oluşturmaktır. Kalite bilincinin eğitim kurumlarında yerleştirilmesi hem akademik hem idari süreçlerin belirli standartlara ulaşmasının sağlanması ve bunun bir akreditasyon kuruluşu tarafından tescillenmesi öğrenciler ve eğitim sistemi ve nihayetinde toplum açısından oldukça büyük öneme sahiptir.

1. Kalitenin Tanımı

Kalite kavramının tanımı hakkında literatürde bir tanım birliği bulunmamaktadır. Bu sebepten dolayı kaliteyle ilgili olarak pek çok tanımla karşılaşmak mümkündür.

İnsanların mükemmeli yakalama hevesi ve sistemlerin hata yapma ihtimallerinin olduğu gerçeği kalite kavramını ortaya çıkarmıştır. Kalite, “bir mal veya hizmetin müşteri beklenti ve ihtiyaçlarını karşılayabilme yeteneğidir.”

Garvin; kalite kavramına farklı açıdan yaklaşmakta ve kalitenin sekiz boyutundan söz etmektedir. Garvin’e göre kalite bu sekiz boyutun birleşimidir. Bu sekiz boyutu aşağıdaki gibi sıralayabiliriz (Akt: Çağlar ve Kılıç, 2011: 8):

Performans: Bir üründe bulunması gereken temel özellikler ile bir ürünün üretim amacını imalat projesi sonunda ya da ilk kullanılmaya başlandığı zaman gerçekleştirip gerçekleştirmediği konusu, kalitenin performans boyutunu oluşturmaktadır.

Uygunluk: Belgeler ve standartlarla spesifikasyonlara (şartnamelere) uygunluktur.

Güvenilirlik: Ürünün önceden belirlenmiş olan kullanım ömrü süresince performans özelliklerinin devamlılığı, yani ürünün belirlenen bu süre içerisinde arıza yapmadan çalışmasıdır.

Dayanıklılık: Ürünün kullanılabilirliğinin uzun süreli olmasıdır veya ürünün alışık olmadığı şartlarda kendinden yerine getirmesi beklenen işlevi ne ölçüde gerçekleştirdiğidir.

Hizmet Görürlük: Ürün hakkında gelebilecek muhtemel şikâyetlerin ve bu şikâyetlere sebep sorunların kolay çözülebilir olmasıdır.

Estetik: Bu boyut, ürünün alfabesi ile duyulara seslenebilme yeteneği olarak adlandırılmaktadır.

İtibar: Ürünün veya diğer üretim kalemlerinin geçmiş dönemdeki göstermiş oldukları performanslardır.

Diğer Unsurlar: Ürünün cazibesini oluşturan ikincil karakteristik özelliklerdir.

Literatürdeki birçok kalite tanımından öne çıkan birkaçını verdiğimiz yukarıdaki tanımlara bakacak olursak kalite konusunda tatmin edici bir yanıt almak için ilk önce “niçin kalite?” sorusunun cevabını bulmamız gerekmektedir. Çünkü bahsedildiği üzere kalite kişiden kişiye değişmektedir. Bu nedenle kalitenin kimin için ne ifade ettiği konusu önem arz etmektedir.

Kaliteyi bir işletmede yaratabilmek için öncelikle orada bir kalite kültürünün oluşturulması gerekmektedir. Kalite kültürü; bir şirketin veya örgütün dış ortamda varlığını sürdürmesi ve kendi iç işlerini yönetme kapasitesini geliştirdiği süreçte kalite ile ilgili değerlerin toplu olarak öğrenilmesi çabalarının tümünü ifade eden ve tüm bireyler tarafından paylaşılan değerler bütünüdür (Muhasebe Türk, <http://muhasebeturk.org>, Erişim tarihi: 1 Ocak 2018).

Günümüzde kalitenin tek başına sunulması yeterli olmamaya başlamış teknolojinin gelişmesiyle birlikte artan ürün çeşitliliği, bu ürünlerin işlevselliği ve akabinde; kullanım amacına uygunluk, kalite, dayanıklılık, teknik emniyet gibi taleplerin uygulanmasına yönelik güvence arayışlarını ortaya çıkarmış, bu arayışlara yanıt olarak da akreditasyon kavramı ortaya çıkmıştır (Eurocons, <http://www.eurocons.com.tr>, Erişim tarihi: 2 Haziran 2018).

Akreditasyon, kurum ve kuruluşların sağlamaya çalıştıkları kalitenin yetkili bir kuruluş tarafından onaylanması ve belirli aralıklarla incelenmesi işlemidir. Güvenilen, saygı duyulan ve belgeleri uluslararası düzeyde kabul gören ya da ürettiği ürün veya sunduğu hizmetin uluslararası standartlara uygun olduğu onaylanmış örgütler büyük itibar kazanırlar.

2. Yükseköğretim Kurumlarında Akreditasyon

2.1. Akreditasyonun Tanımı

Akreditasyon ifadesinin kullanım yerine göre farklı anlamları bulunmaktadır. Akreditasyon, “ad” (birisine) ve “credere” (güvenmek) kelimelerinden türetilmiş Latince bir kelimedir (Artugal, 2010: 73). Güvenilir, inanılır olduğunu belirtme, güvenilir olmanın izlenmesi, yine Fransızca "accrediter = akredite" kelimesi ile ifade edilir (Erkuş, 2009: 26).

Akreditasyonun sözcük anlamı; organizasyon, program ya da grubun belirlenen standartlar veya kriterler ile uyumunun yetkili bir uygunluk değerlendirme (akreditasyon) kuruluşu tarafından incelenmesi ve onaylanmasını kapsayan resmi işlemler sürecidir (Ceylan, 2009: 11).

Başka bir açıdan ise akreditasyon belgelendirme kuruluşlarının, teknoloji sektöründeki ürün, kalite sistemleri ya da personel belgelendirilmesi için iddia ettikleri yeterli teknik kapasiteye sahip olup olmadıklarının değerlendirilmesi ve onaylanmasıdır (Erkuş, 2009: 26-27).

Kısaca akreditasyon ihtiyacını ortaya çıkaran nedenleri aşağıdaki gibi sıralayabiliriz (Ceylan, 2009: 19):

- Üretilen mal ve hizmetlerin uygunluğunu değerlendirme gereği,
- Mal ve hizmetlerin teknik güvenliği ve kalitesine ilişkin beklentiler,
- Mal ve hizmetlerin ve üretim işletmelerinin standartlara ve teknik düzenlemelere uygunluğunu belgelendiren çalışmaların yaygınlaşması,
- Ticarete teknik engellerin kaldırılmasına dair Dünya Ticaret Örgütü düzenlemeleri,
- Ülkemizdeki belgelendirme ve laboratuvar çalışmalarının niteliğinin yükseltilmesi gereksinimidir.

Uygunluk değerlendirme kuruluşları, akreditasyon işlemini gerçekleştirirken belirledikleri yeterlilik kriterlerinde uluslararası standartlar mevcuttur ve bu kuruluşlar için, işlemler akredite edilecek olan hizmet için dünya genelinde kabul edilen gereklilikler temel alınarak gerçekleştirilmektedir. Bu sayede akredite edilmiş ürün veya hizmetin uluslararası düzeyde kabul gören kalite standardını yakaladığı belgelenmiş olup, müşteriler açısından güven temin etmektedir. Ayrıca, bu özelliği

sayesinde akreditasyon ticarete teknik engellerin kaldırılmasına da katkı sağlamaktadır (Sarp, 2014: 88).

2.2. Akreditasyonun Amacı ve Yararları

Akreditasyon; belgelendirme işlemi yapan kurumların yaptıkları test ve değerlendirme sonucu gerçekleştirdikleri belgelendirme işlemlerini onaylar ve bu örgütlerin kamuoyu güvenini de oluşturur. Belgelendirme işleminin uluslararası kriterlere uygun olarak yapılması, tüketicilerin bu kurumlara güven duymasını sağlar (Koyuncu, 2007: 23).

Genel anlamda akreditasyonun amaçlananları şu şekilde sıralanabilir (Bakioğlu ve Baltacı, 2000: 41):

- Mesleki belgelendirme (certification) ve lisans (licensure) işlemleri ile bu belgelendirmelere yönelik uluslararası (bütünleyici) kriterler belirleme,
- Kurumları ve programları değerlendirme sürecinde kullanılacak araçların belirlenmesini ve geliştirilmesini sağlama,
- Programların kendilerini geliştirmeleri amacıyla hedefler belirleme ve kurumlar arasında standartların genel olarak yükseltilmesine yönelik (olumlu) bir hava oluşturma,
- Bir kurumun veya programın önceden belirlenmiş standartlara ulaştığını belgeleme,
- Belirlenmiş hedeflere ulaşmış ve üzerinde uzlaşmış standartları karşılayan kurum veya programları tespit etme,
- Müşterilerin tanınmış kurumlara ulaşmalarına yardımcı olma,
- Kurumlara transfer kredilerinin kabul edilebilirliğini belirlemede yardımcı olma,
- Farklı düzey ve türdeki kurumlar arasında transfer kredilerinin kabul edilebilirliğini belirlemede yardımcı olma,
- Personeli öz değerlendirme, araştırma ve planlama faaliyetlerine katarak kurumların ve standartların gelişimini sağlamak,
- Federal yardıma uygunluk için temel olan, gerekli pek çok kriterden birisi olma,

Akredite edilmek kurum açısından önem arz etmektedir. Çünkü akredite edilmiş bir kurum ürettiği ürünün ya da sunduğu hizmetin kalitesi açısından rakiplerine kıyasla avantajlı konuma gelmektedir. Kuruma duyulan

güvenin ve kurumun saygınlığının artması da akreditasyonla yakından ilgilidir. Bu sebeple akredite edilecek kurumların belirlenen standartları sağlamaları ve sürdürmeleri gerekmektedir.

Akreditasyonun hem kurumlara hem çalışanlara hem de müşterilere pek çok yararları bulunmaktadır. Bunları şu şekilde sıralayabiliriz (Sarp, 2014: 90);

- Hizmet kalitesi yüksek kuruluşların resmi olarak tanınmaları,
- Kurumu değerlendirecek bir sistemin oluşturulması,
- Benzer kurumlar arasında rekabet ortamının oluşması,
- Müşterilerde ve personelde güven duygusunun sağlanması,
- Müşterilerin ürün veya hizmet hakkında bilgi sahibi olması,
- Personeller arası iletişimin gerçekleştirilmesi,
- Personelin aktif katılımının desteklenmesi,
- İşletmenin politikasının belgelendirilmesinin sağlanması,
- Çalışmalarda yeterliliğin arttırılmasıdır.

Görüldüğü gibi akreditasyonun başta güven olmak üzere akredite edilen kuruma yönelik olumlu pek çok faydasının yanı sıra kamuoyunun bilinçlenmesi ve karar aşamasında benzer kurumlar arasında tercih yapabilmesi açısından da pozitif bir dışallıkta söz konusudur.

Akreditasyon Türleri

Biri kurumsal, diğeri ise uzmanlık (programsal) akreditasyon olmak üzere iki temel akreditasyon türü söz konusudur.

Kurumsal Akreditasyon; akreditasyon kurumu, akredite edilecek kurumun tümünü, misyonu ve akreditasyon kurumunun standart ve kriterleri açısından değerlendirir. Kurumsal akreditasyon, ilgili kurumu hem akademik hem de idari yönleriyle, tüm birimleri belirlenen standartlara uygun olarak aynı kalitede olmasa da, örgütün hedeflerine ulaşmasında katkısı olduğunu gösterir. Bu değerlendirmede, kurumun asıl amacının yanında yönetim ve idari karakteristikleri, finansal durumu, kurumsal kaynakları, diğer kurumlarla olan ilişkileri gibi içinde barındırdığı tüm hizmetler değerlendirilir (Erkuş, 2009: 37).

Uzmanlık (Programsal) Akreditasyon; Bu akreditasyon türü, belli bir bölüm, bir kurumdaki okul veya programlar için yapılır. Akredite edilen birim, bir üniversitenin bünyesindeki bir fakülte veya enstitü kadar büyük olabileceği gibi, belirli bir disiplinin içindeki bir eğitim programı kadar küçük de olabilir. Ancak; daha çok meslek programlarının incelenmesine dayalıdır. Bu nedenle de daha ziyade öğrencilerin profesyonel anlamda mesleki hazırlanmalarına odaklanır. Özel akreditasyon kurumlarının mesleğin gereklerini yansıtacak kriter ve standartları olması nedeniyle farklı uygulamalar içinde olmaları da doğaldır. Eğitim programının, lisans ve belgeleme dâhil olmak üzere, mesleğe giriş ve mesleğin icrasındaki profesyonel beklenti ve gereklilikleri karşılayıp karşılamadığı uzmanlık akreditasyonunda kalitenin en önemli boyutunu teşkil etmektedir (Erkuş, 1999: 38).

Tablo 1. Kurumsal ve Uzmanlık Akreditasyonunun Karşılaştırılması

FARKLILIKLAR		BENZERLİKLER
KURUMSAL	UZMANLIK	
Tüm kurumla ilgilenir.	Programlar üzerinde çalışır.	İnceleme ve denetimler meslektaşlarca yapılır.
Bölgesel veya ulusal çapta düzenlenir.	Ulusal çapta düzenlenir.	Her iki grupta da az miktarda personel çalışır ve danışma ve denetim işleri gönüllülerce yapılır.
Genel, niceliksel standartlara dayanır.	(Bazıları niteliksel olmak üzere) Büyük ölçüde standartlara; dayanır.	Gönüllüler özel bir eğitim almayabilir.
Kurumun amaçlarına ulaşım	Kısmen hedeflere ulaşıp ulaşılmadığına odaklansa da, daha	Bir kurumla akreditasyon konusunda uzlaşamaması halinde

ulaşmadığını ve ileriye dönük olarak da bu doğrultuda çalışıp çalışmadığını inceler. Büyük oranda kurumsal öz değerlendirmeye dayanır.	ziyade hangi programların alandaki nitelikli uygulamaları gerçekleştirdiklerini inceler. Gittikçe artan oranda öz değerlendirmeye dayanmaktadır.	her akreditasyon kuruluşunun geçerli başvuru /şikâyet süreçleri vardır. Tüm akreditasyon kuruluşları aynı genel prensipler doğrultusunda çalışırlar.
--	--	--

Kaynak: Erkuş, 1999: 39

Sonuç olarak örgütler ister kurumsal değerlendirme yoluyla bir bütün olarak kurumu akredite edebilirler, isterlerse de program değerlendirme yoluyla belli bir bölümü veya örgüt içi programı da akredite edebilirler. Bunun seçimi tamamen örgüte ait bir durumdur.

3.Eğitim Kurumlarında Akreditasyon Süreci

Akreditasyon süreci bir kuruluşta çalışanlar arası diyalogları iyileştiren, kurumun daha iyiye gidebilmesi için vizyon belirleyen, verilen hizmetten yararlanan tüketicilere hizmetin niteliği hakkında bilgi veren bir yöntemdir. Toplumun sunulan program ve hizmetlerin niteliğinin sistematik bir yaklaşımla güvence altına alındığı akreditasyon yönetiminde eğitim ve öğretimin niteliğinin artırılması, güvence altına alınması ve belirli standartlara dayalı olarak yürütüldüğünün güvencesinin verilmesi sağlanmaktadır (Gencel, 2001: 195).

Kurumlar genel olarak ilk önce bölgesel akreditasyon kuruluşlarının denetimine tabi tutulmaktadır. Daha sonra uzmanlık akreditasyon kuruluşlarınca akredite edilmektedir. Akreditasyon işlemi gerçekleşen kurumlar, sürecin devamlılığının sağlanması ve kontrolün gerçekleşmesi açısından, her beş yılda bir ufak çapta, on yılda bir ise geniş çapta değerlendirmeye tabi tutulurlar. Akreditasyon sürecinin işleyişi genellikle şu şekilde gerçekleşmektedir (Erkuş, 2009: 44-45; Gencel, 2001: 196).

- Akreditasyon kuruluşu, akredite edilecek kurumların başvurmaları halinde yerine getirmeleri gereken standartları ve politikaları tespit eder ve bir kitapçık olarak yayınlar. Bu sayede programlar hakkında yargıya varmada kullanılan bir "standartlar" kümesi oluşur.
- Akredite edilmek isteyen kurum veya program akreditasyon kuruluşuna başvuru yapar.
- Akreditasyon değerlendirmesi için uygun tarih belirlenerek, akreditasyonun amacı doğrulanır. Belirlenen bu tarih başvuru süresinden itibaren yaklaşık bir yıldır.
- Kurum dışarıdan (diğer benzer kurum veya programlardan) bir akademik ve idari uzmanlar ekibi kurarak, bu ekibi aylar öncesinden ilgili kuruma bildirir.
- Kurum tarafından, kendilerinin standartları karşılamak üzere nasıl çalıştıklarını açıklayan ve standartları karşılamada ne ölçüde başarılı oldukları ile ilgili kendi değerlendirmelerini içeren bir öz değerlendirme ön raporu hazırlanır. Hazırlanan öz değerlendirme ön raporu, daha sonra akreditasyon kuruluşunun görevlilerinin yorum ve önerileri ile geliştirilerek, son rapora dönüştürülür.
- Son rapor; kurumsal veriler, öğrenci ve öğretim üyeleri el kitapları, ders programları gibi diğer dokümanlarla birlikte, ekibin ziyaretinden 2-3 ay önce, kuruluşa teslim edilir.
- Ekip, verilen öz değerlendirme raporunun ve diğer belgelerin incelenmesi, derslerin gözlemlenmesi için kurumu ziyaret eder. Bu ziyarette, ekip, öğretim üyelerinin uzmanlığı ve nitelikleri, kütüphane ve diğer imkânlar ile ilgili bilgilerin doğruluğunu kontrol eder. Ekip üyeleri, öğretim üyeleri, personel ve öğrencilerle görüşür, kampüsü dolaşır, kaynakları kontrol eder ve üst düzey yöneticilerle konuşur.
- Ziyareti gerçekleştiren ekip, kurumun akreditasyonla ilgili standartları ne ölçüde karşıladığı hakkındaki ekip değerlendirmelerini ve programların akreditasyon durumu hakkındaki önerilerini içeren bir rapor hazırlayarak, akreditasyon kuruluşunun yönetim kuruluna sunar. Bu raporda, karardan önce yapılması gerekenler de belirtilir.
- Ekibin raporunda önemli bir bilgiyi dikkate almaması ya da ziyaretin ardından ortaya önemli bir bilgi çıkması halinde, ziyaret edilen kurum yetkilisi tarafından bir cevap yazılır.

- Kurumdan ve ziyareti gerçekleştiren ekipten elde edilen kanıtlara dayalı olarak birliğin yönetim kurulu üyeleri raporu görüşerek kabul, adaylık statüsü veya ret kararı verirler. Görüşme sırasında raporu hazırlayanlar toplantıda bulunamazlar. Eğer aynı zamanda yönetim kurulu üyesi iseler de toplantıdan çıkmak zorundadırlar. Ret kararı çok nadiren çıkar çünkü reddedilmeye yol açabilecek durumlar daha önceki aşamalarda düzeltilir.
- Son olarak, akreditasyon kuruluşu, başarılı adayların adını ve onlarla ilgili bilgiyi bir sonraki bültenlerinde yani resmi onay listelerinde yayınlar.

Tüm akreditasyon kuruluşları belirledikleri standartlarını, politikalarını, ilkelerini, aday ve üyelerinin listesini yayınlar. Akreditasyonu kaldırılan veya akredite edilmeyen kurumlarla ilgili bilgiler de bu arada yayınlanır.

4.Dünyada ve Türkiye’de Akreditasyon Uygulamaları

Dünya üzerinde ve Türkiye’de değişik alanlarda hizmet sunan akreditasyon kuruluşları bulunmaktadır. Bu kuruluşların bazıları karşılıklı olarak imzalamış oldukları protokoller aracılığıyla birbirlerini tanıyarak yapmış oldukları akreditasyonun gerek standartlarının uyumlaştırılması gerekse birinin vermiş olduğu akreditasyonun öteki tarafından da kabul edilmesini sağlamışlardır.

Akreditasyon kuruluşlarının bazıları uluslararası düzeyde olup uygulamış oldukları standartlar üye ülkeler ve üye bölgesel akreditasyon kuruluşları tarafından kabul edilerek alanında uluslararası boyutta en üst karar alıcı konumundadırlar.

4.1. Uluslararası Akreditasyon Forumu (IAF)

Uluslararası Akreditasyon Forumu (International Accreditation Forum - IAF) Ocak 1993’te kurulmuştur. IAF, akredite eden kuruluşlar ile yönetim sistemleri, ürünler, hizmetler, personel ve diğer uygunluk değerlendirme kuruluşlarının oluşturmuş olduğu uluslararası düzeyde bir organizasyondur. Kuruluş amacı ve hedefleri; üyeleri ve üyeleri tarafından akredite edilen kuruluşlar arasında güven tahsis etmek, ISO/IEC belgelerinin

kullanılmasını ve geliştirilmesini desteklemek, üye ülkelerin kendi aralarında çok yönlü anlaşmaları esas alarak üyelerin akreditasyon programlarının denkliliğini sağlamak ve bölgesel çok yönlü anlaşmaları teşvik etmektir (Sarp, 2014: 89).

Temel hedefi; uluslararası düzeyde kabul gören bir uygunluk değerlendirme programı oluşturmaktır. Ayrıca yapılan akreditasyon işlemi ile müşterilere güven tahsis ederek iş hayatındaki riski minimum düzeye indirmek veya ortadan kaldırmaktır. Akreditasyon işlemi, yetki sahibi kurum ile bu yetkiyi kullananların tarafsızlığını garantiler. IAF üyeleri de forumun belirlediği standartlara uyduklarını onaylamaktadır (Ceylan, 2009: 39).

Ocak 1993'teki kuruluş toplantısından bu yana IAF çalışma programını, üç tanesi resmi olmayan, her biri IAF temsilcilerinden oluşan çalışma gruplarının çabalarıyla sürdürmektedir. Birinci grup, ISO/IEC kılavuzlarıyla benzeri dokümanların yorumlanmasıyla yeni dokümanlar hazırlamaktadır. İkinci grup, Çok Taraflı Anlaşmaları (MLA) oluşturmak amacıyla gerekli prosedürleri hazırlamaktadır. Üçüncü grup ise, birçok değişik konuyla ilgilenmektedir. Bunlar; çevre yönetim sistemleri standartlarına organizasyonların adaptasyonunu sağlamak için gerekli çalışmaların yapılması, satıcıların tetkik belgelemesine güven, sistem standartlarının ve spesifik uygulamalarının tasarlanması ve programın veriminin değerlendirilmesi için bir ölçüm şeklinin oluşturulmasıdır. Çalışma gruplarının çalışmaları ve çalışma sonuçları, hangi işlerin bittiği ve yenilerinin ne zaman başlanacağına kararının verildiği ara yıl genel toplantılarında gözden geçirilir (Baştürk, 2001: 75).

Avrupa'daki akreditasyon kuruluşları hem ülkelerin kendi sınırları içerisinde değerlendirme yapan kuruluşlar hem de Avrupa Kıtasında uygulamada bulunan bölgesel kuruluşlardan oluşmaktadır.

4.2. Avrupa Akreditasyon Birliği (EA)

Avrupa Akreditasyon Birliği (EA), 26 Haziran 2000 yılında kurulmuştur. Uygunluk değerlendirme kuruluşlarının, deney ve kalibrasyon laboratuvarlarıyla muayene kuruluşlarının akreditasyon işlemi gerçekleştiren ve üye tüm akreditasyon kuruluşlarının vermiş oldukları akreditasyon hizmet kalitesinin birbirine denk olduğunu garanti eden Avrupa'daki ulusal

akreditasyon kuruluşlarının oluşturduğu birliktir (Türk Akreditasyon Kurumu, <http://www.turkak.org.tr>, Erişim Tarihi: 17 Ekim 2016).

Avrupa Birliği, uygunluk değerlendirmesi için yeni kriterler belirlediğinde; laboratuvar yeterliliğini belirleyen akreditasyon, belgelendirme ve muayene kuruluşları arasında, tüm birlik üyelerinde geçerli ve aynı kriterlere sahip yeni bir kalite güvence sistemine ihtiyaç duyulmuştur. Avrupa Komisyonu; zorunluluk veya gönüllülük esasını temel alarak uygunluk değerlendirme kuruluşları arasında kalite teminatının güvencesini verecek yeni bir sistem oluşturmak için, Avrupa Komisyonu, ulusal akreditasyon kuruluşlarını; birlikteliklerini sağlamak, birbirlerinin faaliyetlerini görmek ve üyelerin sistemlerinin denkliğini oluşturmak amacıyla anlaşmalar imzalamaları için bir araya getirmiştir (Baştürk, 2001: 72).

EA'nın temel amacı; birlik üyesi ülkeler ve akreditasyon sistemleri arasında karşılıklı güveni oluşturmak ve oluşturulan güvenin sürekliliğini sağlamaktır. Bunu da üye ülkelerin akreditasyon sistemlerinin, vermiş oldukları belgelerinin ve kendi akredite edilmiş kuruluşlarının raporlarının eşitliğini kabul eden anlaşmalar yaparak sağlanmaktadır (Ceylan, 2009: 33).

Ülkemizde son zamanlarda hizmet ve üretim sektöründe bulunan pek çok kurumda akreditasyon çalışmaları hızla artmaktadır.

4.3. Türk Akreditasyon Kurumu (TÜRKAK)

Üretim sektöründe kalite bilincinin gelişmesi ve toplam kalite çalışmalarına ihtiyaç duyulması, akreditasyon mekanizmasının gelişmesini sağlamaktadır. Bu ihtiyaca yönelik olarak, 27.10.1999 tarihli 4457 sayılı yasa ile Türk Akreditasyon Kurumu (TÜRKAK) kurulmuştur.

TÜRKAK Kuruluş Kanunu'nun 2. maddesine göre, TÜRKAK, laboratuvar, belgelendirme ve muayene hizmetlerini yürütecek yurt içi ve yurt dışındaki kuruluşları akredite etmek, bu kuruluşların belirlenen ulusal ve uluslararası standartlara göre faaliyetlerde bulunmalarını ve bu suretle ürün/hizmet, sistem, personel ve laboratuvar belgelerinin ulusal ve uluslararası alanda kabulünü temin etmek amacıyla merkezi Ankara'da olmak üzere Başbakanlıkla ilgili özel hukuk hükümlerine tabi, tüzel kişiliği haiz,

idari ve mali özerkliğe sahip bir kurumdur (Türkiye Büyük Millet Meclisi, <https://www.tbmm.gov.tr>, Erişim Tarihi: 15 Nisan 2018).

TÜRKAK'ın kuruluş amacını aşağıdaki gibi sıralayabiliriz (Sarp, 2014: 93);

- Ülkemizde belgelendirmeye birlikte laboratuvar ve muayene hizmetlerini yürütmek,
- Yurt içinde ve yurt dışındaki başvuru yapmış kuruluşları akredite etmek,
- Akredite edilmiş kuruluşların önceden belirlenmiş ulusal ve uluslararası standartlara uygun olarak faaliyetlerini yürütmelerini sağlamak ve bu sayede ürünlerin veya hizmetlerin, sistem, personel ve laboratuvar belgelerinin ulusal, bölgesel ve uluslararası alanda kabul edilmesi amacıyla kurulmuştur.

TÜRKAK, kâr amacı gütmemektedir ve Türkiye'de eğitim dışındaki alanlarda da akreditasyon hizmeti vermektedir.

5.Yükseköğretim Kurumlarında Akreditasyon

Günümüzde üretilen malların ve sunulan hizmetlerin kalitesinin garanti altına alınmasına yönelik uygunluk değerlendirmeleri “*standardizasyon*” (*standardization*), “*belgelendirme*” (*certification*) veya “*akreditasyon*” (*accreditation*) olarak tanımlanmaktadır. Bu kalite garanti uygulamaları hem ticari mal ve hizmetler için hem de birçok alanda hizmet amacıyla gittikçe yayılmaktadır. Yükseköğretim kurumları uzun yıllar kamusal hizmet sunmalarına rağmen küreselleşen dünyada bu özelliklerini kaybederek zamanla kamusal alandan ayrılıp bir özel mal kimliğine bürünmeye başlamıştır. Bu sebeple, yükseköğretim kurumlarında da öteki tüm özel mal ve hizmetler gibi akreditasyon çalışmaları önemli hâle gelmiştir (Aktan ve Gencel, 2007:1).

Kalite ile rantabilitenin önemli görüldüğü bütün alanlarda akreditasyon, önemli bir sistem olarak kabul edilip kullanıldığı gibi son zamanlarda üniversitelerin de kalite güvencesi ile rantabiliteyi elde etme metotlarından birisi akreditasyon olmuştur. Zamanla, "yükseköğretim programlarının kalitesinin belirlenmesi ile bu kurumlardaki öğrenci ve iş piyasasının bu durumdan bilgilendirilmesi sürecini de kapsayan mekanizma;

yükseköğretim kurumlarının denetlenmesinde yeni bir alternatif olarak görülmektedir" (Yalçınkaya, 1997: 94).

Akreditasyon, yükseköğretim kurumları ile bu kurumlarda uygulanan programların performanslarının standartları bakımından kendi içlerinde bir öz değerlendirme yapmalarına ve bununla birlikte yetki sahibi akreditasyon kurumlarınca dış değerlendirme yapılarak sunulan hizmetin kalitesinin onaylanmasına olanak tanıyan bir mekanizmadır (Aktan ve Gencel, 2007: 1). Ayrıca, yükseköğretimde akreditasyon hizmetleri, idari kalitenin ve özellikle de akademik kalitenin iyileştirilmesi ve geliştirilmesi, kurumsal saydamlık ve hesap verebilme mesuliyetinin aracıdır.

Akreditasyon hem kalite garantisini sağlamak hem de çağdaş eğitimi yakalamak ve devamlılığını sağlamak için gerekli olan değişimleri tespit etmekte faydalanılabilecek bir araç olarak ele alınmalıdır (Erkuş, 2009: 26).

Öğrencilerin öğrenmesine ve eğitimine odaklanan eğitim kurumları, bu işlevlerini yerine getirirken kalite güvencesini sağlamak için genellikle eğitim kuruluşunun akreditasyonu ya da çıktılarının (ürünlerin) değerlendirilmesi yaklaşımını kullanırlar. Yani, akreditasyon sadece bir hesap verme veya kurumların sorumluluklarını yerine getirdiklerini gösterme aracı değil, aynı zamanda kalite güvence ve gelişim aracıdır (Peker, 1996: 25).

Belirlenmiş olan standartlara ve ölçütlere uygunluğunun saptanması akreditasyonun ilk amacıdır. İkinci amacı, bu kurumlara eğitim programlarını geliştirmelerinde rehberlik sağlamaktır. O ülkede eğitim alanları ile ilgili kısımlardaki eğitimin devamlı olarak iyileştirilmesi, bu kültürün kazandırılması akreditasyonun üçüncü amacıdır (Peker, 1996: 25).

Akredite edilmiş olmak ilgili programın yüksek kalitede olduğunu garanti altına almaz. Tam tersi olarak bakacak olursak akredite olmayan kurumların da kalitesiz olduğu kanısına varılmaması gerektirmemektedir. Bir kurumun akredite edilmiş olması kurumun öğretim programı, öğretim üyelerinin özellikleri ve araçları konusunda, en azından minimum standartları sağladığını gösterir (Peker, 1996: 28).

Özellikle ABD ve bazı Avrupa ülkelerinde yükseköğretim kurumlarının kalite düzeylerinin belirlenmesi ayrıca öğrencilerin ve iş

piyasasının bilgilendirilmesi için artık akreditasyon sistemi yaygın olarak kullanılmaktadır.

5.1.Yükseköğretim Kurumlarında Akreditasyonun Amacı

Akreditasyonun yükseköğretimdeki temel amaçlarından biri üniversiteler arasındaki rekabet ortamını oluşturarak öğrenci ve ailelerine daha kaliteli öğrenim imkânı sunmayı hedeflemektedir. Yükseköğretimde akreditasyonun diğer amaçlarını da aşağıdaki gibi sıralayabiliriz (Aktan ve Gencel, 2007: 3):

- Akademik değişimi kolaylaştırmak,
- Eğitim-öğretim ve araştırmaların niteliğini arttırmak, sistematik bir yaklaşımla sürekli geliştirerek kaliteyi güvence altına almak,
- Yükseköğretim kurumlarının karşılıklı birbirlerini tanıma (recognition) sürecini kolaylaştırmak,
- Devlet yardımları için yükseköğretim kurumlarının akreditasyon sürecinden geçmiş olmaları koşulunun aranması hainde bu sürecin iyi işlemesine araç olmak,
- Yükseköğretim kurumlarının hizmet sunduğu öğrenci ile tüm hissedarlara eğitim-öğretim niteliğinin belli ölçütlere dayalı olarak yürütüldüğünün teminatını vermek,
- Meslek yaşamına giren mezunlarda temel standartları tespit etmek,
- En yüksek standartların garanti edilmesi gerektiğinde bir “mükemmellik kimliği” oluşturmak,
- Diplomaların ve unvanların karşılaştırılabilirliğine imkân sağlamak,
- Sınır ötesi yükseköğretimin gittikçe yayıldığı bir zamanda farklı ülkelerde devam eden yükseköğretim kurumları ve programları üzerine hizmet için istekte bulunanları haberdar etmek.

Yükseköğretimde akreditasyon uygulamaları sayesinde üniversitelerdeki eğitim hizmetlerinin kalitesinin artırılmasına yönelik çalışmalar ve öz değerlendirme yoluyla eksikliklerin tespit edilerek giderilmesi hiç kuşkusuz eğitimin istenilen seviyeye gelmesinde önemli bir adım olmuştur. Ayrıca bu uygulama sayesinde yükseköğretim kurumları hem sorumluluk hem de hesap verme bilinci içerisinde hareket etmektedirler.

5.2.Yükseköğretim Kurumlarında Akreditasyonun Faydaları

Akreditasyon süreci yükseköğretim kurumlarının hedeflerini, işlerini ve başarılarını gözden geçirmelerini gerektirir. Bu da onların sürekli kendini geliştirmeleri için bir dürtü oluşturur. Yükseköğretimde akreditasyonun kurumlara sağladığı bir fayda ise; devletten öğrenciler için program, hizmetler ve araştırmalar için parasal destek, maddi yardım almada öncelik sağlayan bir araçtır. Ayrıca, kurumlara kalite güvencesi, bütünlük ve akademik transfer edilebilirlik sağlar. Akreditasyonla kurumlar arasındaki transferlerde akademik kredinin yeterli ölçüde standardizasyonunu güvence altına alınır (Erkuş, 2009: 35).

Yükseköğretim Akreditasyon Konseyi (Council for Higher Education Accreditation - CHEA) akreditasyonu öğrencilere, topluma ve halk yararına şu şekilde hizmet eder (Erkuş, 2009: 35-36);

- Akreditasyon, yükseköğretiminin birincil kamu sembolüdür. Ayrıca, akademik kalitenin anahtar testidir.
- Akreditasyon, yükseköğretimin finans kaynakları olan federal ve eyalet hükümeti için birincil derecede güvenilir bir otoritedir. Bununla birlikte, akreditasyon öğrencilerin federal ve eyalet burs ve kredilerine erişimlerini kolaylaştırır.
- Akreditasyon, kurumun ve programın araştırma için diğer federal fonlara ve işleyiş için eyalet fonlarına erişimini sağlar. Ayrıca akreditasyon yükseköğretime finansal destek amacıyla, özel sektör için güvenilir bir otoritedir.
- Akreditasyon, kalitenin yıllarca korunmasına yardımcı olurken yeniliği teşvik etmektedir.
- Eyaletlere yürütülen meslekler hakkında standartlar oluşturarak mesleklerin lisanslandırılmasını sağlar.
- Uluslararası hareketliliği kolaylaştırır.
- Hesap verebilirliğe cevap niteliğinde olan şeffaflıkta ilerleme sağlar. Akreditasyonun diğer faydalarını şu şekilde sıralayabiliriz (Aktan ve Gencel, 2007: 4-5; Cunningham, 2003; Akt: Erkuş, 2009: 36):
- Hem devlet hem de özel kurumlarda eleman kabulünde (işe alma) tercih nedenidir. Yani, akreditasyon, bilhassa özel sektöre kaliteli insan gücü istihdamı yönünden kolaylıklar ve dahası güven sağlar.

İşverenler, iş başvurusunda bulunan kişinin mezun olduğu okulun akademik kalite düzeyini kolaylıkla araştırabilirler ve bu onlar için bir güven oluşturur.

- Akreditasyonun sağladığı tanınma (recognition) imkânıyla, öğrenciler ve tüm paydaşlar eğitim kurumlarının mükemmeliyet standartlarını sağlayıp sağlamadığı konusunda bilgi sahibi olurlar.
- Eğitim kurumlarının kendilerinin ve rakiplerinin durumunu görebildikleri bir sistemdir.
- Akredite edilen bir kurumdan mezun olanların belirli standartlara ulaşmış olarak göreve başladıkları konusunda güvence verir.
- Üniversitelere öz değerlendirme yolu ile zayıf yönlerin tespit edilerek geliştirilmesi fırsatını verir.
- Yükseköğretimde akreditasyon, saydamlık (transparency) ve hesap verme sorumluluğunu (accountability) sağlar.
- Akreditasyonun sağladığı tanınma ile öğrenciler, sponsorlar, işverenler eğitim kalite standartlarını karşılayan okulları tercih edebilirler.
- Akreditasyon, yükseköğretim kurumlarında kurum içindeki iletişimi arttırır.
- Akreditasyon, yükseköğretim kurumuna dışarıdan ayrıntılı ve yansız bir kalite değerlendirme imkânı verir.
- Akreditasyon, kaliteyi güvence altına alır.
- Akreditasyon, uluslararası derece ile diplomalar arasında intibak sağlar; derece ve diplomaların nitelik ile geçerliliğini mukayese etmesini sağlar; millî ve kültürel değerlerin aktarımını destekler.
- Akreditasyon, ulusal ve uluslararası eğitim sistemleri arasında oluşabilecek uyum problemlerini yok eder.
- Akreditasyon, velilere okulla ilgili sayısal bilgileri ve bunlarla ilgili başarıları vererek onları okul hakkında daha fazla bilgi edinmelerini sağlar.
- Akreditasyon, tüm evreleri ile yazılı raporlar halinde olduğu için okulun gelişimi ve değişiminin izlenmesine olanak sağlar.

Her alanda olduğu gibi yükseköğretimde de akredite edilmek başta güvenin tahsis edilmesi olmak üzere akredite edilen kuruma toplum içerisinde bir saygınlık ve itibar tahsis etmektedir. Ayrıca, akredite edilmiş

yükseköğretim kurumu dolaylı olarak özel sektör üzerinde bir otorite konumundadır. Bunu daha açık şekilde ifade edecek olursak, akredite edilmiş üniversitelerden mezun olan öğrencilerin özel sektörde tercih sebebi olmaları bu üniversite mezunlarını dolayısıyla üniversiteleri bir adım öne çıkarmaktadır hatta bu durum ABD’de kamu sektöründe bile işe alımlarda geçerli bir sebeptir. Bir diğer yandan da öğrenciler üniversiteleri tercih ederken bu durumu da göz önünde bulundurarak kişisel gelişimlerine ve mesleki bilgilerinin daha etkin bir şekilde oluşmasına yardımcı olması açısından akredite edilmiş üniversiteleri ya da fakülteleri tercih etmektedirler.

6. Türkiye’de Akreditasyon Çalışmaları ve Yükseköğretimde Kalite Arayışı

Son zamanlarda, ülkemizdeki eğitimde kalite garantisi konusu önemsenen bir konu olduğu halde, bu alanda sistemli bir düzenleme yapılamamıştır. Bologna Süreci’nde ülkelerin yükseköğretim sistemlerinin değerlendirmeye alındığı karnede, Türkiye’nin yükseköğretimde kalite güvencesi konusunda notunun zayıf olduğu belirlenmiştir. Ancak; konunun uluslararası düzeyde önem kazanması ve özellikle Bologna Süreci çerçevesinde bu alandaki önemli gelişmeler, ülkemizdeki yükseköğretim kurumlarının konuya daha fazla ilgi duymalarını sağlamıştır (YÖK, 2006: 117).

Türkiye’de yükseköğretim kurumlarına bakıldığında Batı’daki çalışmalara benzer bir akreditasyon varlığı ve geleneği yoktur. Bunun nedeni, meslekî boyut ile üniversitelerin üzerinde akreditasyon yetkisinde ve özelliğindeki kurumların olmamasıdır. Buna benzer bir sistem gibi görünen Yükseköğretim Denetleme Kurulu’nun, hizmetleri dâhilinde üniversitelerin çıktılarını, akademik ve idari işleyişleriyle akademik çalışmalarını değerlendirmeye tabi tutma gibi bir sorumluluğu yoktur. Ayrıca, akreditasyon teşkilatı olarak kurulan Kalite ve Akreditasyon Milli Konseyi’nin çalışma ve hizmetleri arasında da üniversitelerin akreditasyonu ile ilgili bir görev bulunmamaktadır.

Ancak; doksanlı yılların başlarında Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve Bilkent Üniversitesindeki bazı mühendislik bölümleri ABD’li bir akreditasyon kuruluşu olan Accreditation Board of Engineering and

Technology (ABET) tarafından akredite edilerek söz konusu bölümler (ODTÜ'de kimya, maden, elektrik-elektronik, inşaat, metalürji-malzeme mühendislikleri; Bilkent'te ise endüstri mühendisliği) Amerika'daki örnekleriyle "eşdeğerli" olarak görülmüştür (Doğan, 1999: 511).

İlk olarak 1994 yılında akreditasyon uygulamaları kapsamında ODTÜ'nün mühendislik fakültesinde 2 program ABET değerlendirme işleminden geçmiştir. 2006 yılından sonra, ülkemizden dört, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC)'den bir üniversiteden toplam 45 program ABET tarafından akredite edilmiştir. 2016 yılı itibariyle ülkemizde ABET tarafından akredite edilen altı üniversitenin⁴ mühendislik ve mimarlık fakültelerindeki program sayısı 51'dir.

ABET ile yapılan işbirliği sonrasında, ABET'e benzeyen bir ulusal kalite değerlendirme mekanizması için çalışılmaya başlanmıştır. 2001'de, Türkiye ile KKTC'deki üniversitelerin mühendislik ve mimarlık fakülteleri dekanlarının üye olduğu Mühendislik Dekanları Konseyi (MDK) kurulmuştur. 2002 yılında, MDK tarafından Mühendislik Değerlendirme Kurulu (MÜDEK) kurulmuştur. 2003-2004 yıllarında, MÜDEK sekiz üniversitede 10 mühendislik programını değerlendirmiştir (Platin, 2007: 57-58). Bunun dışında; 1996 yılında Türk Psikologlar Derneği (TPD), 2006 yılında Mimarlık Akreditasyon Kurulu (MİAK); 2009 yılında Fen, Edebiyat, Fen-Edebiyat, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakülteleri Öğretim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (FEDEK), 2010 yılında Tıp Eğitimi Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (TEPDAD), 2010 yılında Veteriner Hekimliği Eğitim Kurumları ve Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (VEDEK), 2012 yılında Eğitim Fakülteleri Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (EPDAD), 2013 yılında Hemşirelik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (HEPDAK) ve 2014 yılında Eczacılık Eğitimi Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (ECZAKDER) kurulmuştur.

20 Eylül 2005'te kalite garantisi üzerine Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği yürürlüğe girmiştir. Yönetmelik Berlin Bildirgesi'ndeki teklifler, ölçütler ve

⁴ Bahsi geçen altı üniversite; ODTÜ, İTÜ, Boğaziçi Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Bilkent Üniversitesi ve Doğu Akdeniz Üniversitesi'dir. Bu üniversiteler tamamen akredite edilmemiş sadece mühendislik fakültelerinin bazı bölümleri akredite edilmiştir.

Avrupa Yüksek Öğretim Kalite Güvencesi Derneği (European Association for Quality Assurance in Higher Education – ENQA)’nin geliştirdiği kalite garantisi standart ve yönergeler ile mutabık kalmaktadır. Bu yönetmelik üniversitelerdeki eğitim, öğretim ve araştırma uygulamalarının değerlendirilmesi ve geliştirilmesi için prensipleri tespit etmiştir. Bununla birlikte, bu yönetmelik bağımsız olarak yapılan dış değerlendirmelerle nasıl bir kalitede olacağını belirlemiştir.

Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği; Berlin Bildirgesi’ndeki beş önemli maddeyi kapsamaktadır. Bunlar, öz değerlendirme, kurum dışı değerlendirme, öğrenci katılımı, sonuçların yayımlanması ve uluslararası katılımıdır.

Yönetmelik üniversitelerin 2006 yılından başlayarak her yıl öğretim ve yönetim çalışmalarının kurum içi değerlendirmesini korumaya almıştır. Bununla birlikte, yönetmelik beş yılda bir kez sonuçları kamuya bildirecek olan kurum dışı değerlendirmeyi de teklif etmektedir; fakat bu kararları kurumlar vermelidir. Bu yönetmelikle birlikte kalite garantisi konusunda değerlendirmelerini Avrupa standartlarına uygun olarak yapacak bağımsız ulusal dernek ve kurulların kurulması hedeflemektedir. Yine Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği’ne göre 2005’de Üniversitelerarası Kurul (ÜAK) tarafından Yükseköğretim Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu (YÖDEK) kurulmuştur.

YÖDEK bağımsız bir kuruldur ve kalite garantisi amacıyla oluşturulmuştur. Ayrıca, üniversitelerde kurum içi ve kurum dışı kalite garantisi çalışmalarıyla ilgili prensip, standart ile yönergeleri oluşturmakla yükümlüdür (Süngü ve Bayrakçı, 2010: 903-904).

23 Temmuz 2015 tarih ve 29423 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Yükseköğretim Kalite Güvencesi Yönetmeliği kapsamında YÖK Temsilcileri, ÜAK Temsilcileri, ilgili Bakanlıklar ve diğer kurumların temsilcilerinden oluşan Yükseköğretim Kalite Kurulu oluşturulmuştur. Oluşturulan bu kurul hakkında detaylı bilgi ilerleyen başlıklarda ele alınacaktır.

Bir diğer kalite değerlendirme çalışması da EUA'nın yaptığı kurumsal değerlendirme uygulamasıdır. 15 Nisan 2018 tarihi itibarıyla EUA'nın resmi internet sitesindeki bilgilere göre toplam 61 Türk üniversitesi başarılı olarak EUA'nın kurumsal değerlendirme programını bitirmiştir (EUA, <http://www.eua.be>, Erişim tarihi: 15 Nisan 2018.).

7. Yükseköğretim Kalite Kurulu (YKK)

Yükseköğretim kurumları ve bu kurumlarda eğitim gören öğrenci sayılarındaki hızlı artış, bu artışta özel sunum biçimlerinin payının yüksekliği ve devlet üniversitelerinin özerkliklerinin genişletilmesi gibi gelişmeler, tüm ülkelerde yükseköğretimde “Kalite Güvencesi” sorununu gündeme getirmiştir. Uluslararası öğrenci hareketliliği, sınır ötesi üniversiteler ve küreselleşen ekonomide hizmetlerin serbest dolaşımı nedeniyle, yükseköğretimde “kalite güvencesi” sadece ulusal değil, uluslararası bir boyut kazanmış, diplomaların tanınması ve akreditasyon konuları ikili veya çok taraflı ilişkilerde önemli gündem maddelerinden biri haline gelmiştir (YÖK, 2007: 22).

Yükseköğretim Kalite Kurulu 23 Temmuz 2015 tarih ve 29423 sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yükseköğretim Kalite Güvencesi Yönetmeliği kapsamında oluşturulmuştur. Bu kurulda YÖK Temsilcileri, ÜAK Temsilcileri, ilgili Bakanlıklar ve diğer kurumların temsilcileri bulunmaktadır (YKK, <http://www.yok.gov.tr>, Erişim tarihi:14 Mayıs 2017a).

İlgili yönetmelik hem yükseköğretim kurumlarında yürütülen eğitim-öğretim ve araştırma faaliyetleri ile bu kurumların idarî hizmetlerinin iç ve dış kalite güvencesi ve akreditasyon süreçlerini hem de bağımsız dış değerlendirme kurumlarının yetkilendirilmesi süreçleri ile bu kapsamda tanımlanan görev, yetki ve sorumluluklara ilişkin esasları düzenler. YKK; Kurumsal Dış Değerlendirme Komisyonu, Kalite Güvence Ajansları Tescil Komisyonu ve Kalite Güvence Kültürünü Yaygınlaştırma Komisyonundan oluşmaktadır (YKK, <http://www.yok.gov.tr>, Erişim tarihi:14 Mayıs 2017a).

YKK üyeleri (YKK, <http://www.yok.gov.tr>, Erişim tarihi:14 Mayıs 2017b);

- YÖK (beş),

- ÜAK (dört),
- Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (bir),
- Kalkınma Bakanlığı (bir),
- Maliye Bakanlığı (MB) (bir),
- MEB (bir),
- Sağlık Bakanlığı (bir),
- Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) (bir),
- TÜBİTAK (bir),
- Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı (TÜSEB) (bir),
- Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK) (bir),
- TÜRKAK (bir),
- Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) (bir),
- Öğrenci Temsilcisi (bir) olmak üzere en fazla 21 kişiden oluşmaktadır.

YKK'nın görevlerinden bazıları aşağıdaki gibi sıralanmıştır (Resmi Gazete, <http://www.resmigazete.gov.tr>, Erişim tarihi:15 Mayıs 2017):

- a) Yükseköğretimde kalite güvencesi ve akreditasyon ulusal politika ve stratejisini tanımlamak ve Genel Kurulun onayına sunmak,
- b) Yükseköğretim kurumlarında iç kalite güvence sistemlerinin kurulmasını desteklemek ve bu konuda yükseköğretim kurumlarına rehberlik etmek,
- c) Kalite kültürünün geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için eğitim, toplantı, çalıştay ve benzeri faaliyetlerde bulunmak,
- ç) Ulusal ve uluslararası düzeyde yükseköğretim kalite güvence sistemleri ile ilgili çalışmalarını izlemek, ulusal ve uluslararası düzeyde ortak çalışmalar gerçekleştirmek,
- d) Dış değerlendirmede ve akreditasyonda uygulanacak ilkeleri, kalite göstergelerini ve kuralları belirleyerek Genel Kurulun onayına sunmak,
- e) Genel Kurul tarafından onaylanan dış kalite değerlendirmeleri ve akreditasyonda uygulanacak prosedürlerle ilgili yükseköğretim kurumlarını bilgilendirmek ve yayınlar yapmak,

f) Yükseköğretim kurumlarının hazırlamış oldukları öz değerlendirme ve dış değerlendirilme süreci sonrası, dış değerlendirme raporlarını değerlendirerek kalite iyileştirmelerine yönelik tavsiyeleri içerecek şekilde nihai raporu düzenleyip Genel Kurula sunmak,

8. Mühendislik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (MÜDEK)

Yükseköğretim programları akreditasyona konu olduğunda, kullanılacak olan değerlendirme ölçütlerinin akredite edilecek yükseköğretim programının kalitesini tanımlayan tüm bileşenleri kapsamı beklenmektedir. Akredite edilecek programlar mühendislik alanındaysa, değerlendirmede kullanılacak ölçütler öteki yükseköğretim programlarında kullanılan ölçütlerden biraz farklılık göstermektedir. Bu ise, akreditasyon işlemi gerçekleşirken yapılan değerlendirmelerde benzer süreçler uygulansa da, her alanda olduğu gibi mühendislik alanında da kendine has bir değerlendirme yapılması yani bir uzmanlaşma gerektirmektedir. Beklenen bu uzmanlaşma, bir yandan ilgili programları akredite edecek kuruluşları ilgilendirirken, diğer yandan bu kuruluşların uygulayacağı süreçler ve bireysel olarak akreditasyon sürecinde görev yapacak değerlendiricileri de ilgilendirmektedir (Platin, 2011).

Yurtdışına bakıldığı zaman mühendislik alanındaki yükseköğretim programlarını akredite etmek için uzmanlaşmış akreditasyon kuruluşları arasında en eski olanları, ABD’de 1932 yılında başka bir isimle kurulmuş ve 1980 yılında şimdiki ismini alan ABET ile Fransa’da 1934 yılında kurulan CTI (Commission des titres d’ingénieurs) olduğu görülmektedir (Platin, 2011).

Ülkemizde yükseköğretim programlarının akreditasyonu üzerine ilk uzmanlaşmanın Türkiye ve KKTC’de mühendislik alanında eğitim veren fakültelerin dekanlarının oluşturduğu MDK tarafından Mühendislik Değerlendirme Kurulu (MÜDEK) ismiyle 2002 yılında kurulan bağımsız bir platformun olduğu görülmektedir (Platin, 2011). MÜDEK’in kuruluşu MDK’nın 2001’deki kuruluş toplantısına dayansa da; kökleri kavramsal anlamda ABET değerlendirmelerine kadar uzamaktadır (Platin, 2006).

MÜDEK, yurt içindeki üniversitelerin mühendislik fakültelerindeki eğitim programlarının akreditasyonunu gerçekleştirerek bu programların

değerlendirilmesi ve bilgilendirilmesini sağlayan ayrıca, mühendislik eğitiminde kalitenin yükseltilmesini sağlamak amacıyla faaliyette bulunan bağımsız bir kuruluştur. 2002 yılında MÜDEK, Mühendislik Değerlendirme Kurulu adıyla kurulmuş, dernekleşmesi ise 2007 yılında gerçekleşmiştir. MÜDEK'te çalışan idari personel harici oluşturulmuş tüm komitelerde, kurullarda vb. tüm çalışanlar gönüllü olarak ücretsiz çalışmaktadırlar. Ayrıca; MÜDEK üyelerinin görev süreleri iki yılla sınırlıdır ve art arda en çok üç dönem üyelik yapılabilmektedir. Üyelerin içinden bir başkan, sonraki dönem başkanlığı devralacak bir yardımcı seçilmektedir (MÜDEK).

MÜDEK'in amacı, mühendislik fakültelerindeki programları akredite ederek değerlendirme ve bilgilendirme yoluyla programların eğitim kalitelerinin yükseltilmesine katkıda bulunmak, ayrıca güncel ve gelişen teknolojileri kavrayabilen, iyi eğitim görmüş nitelik sahibi mühendisler yetiştirerek toplumun refah seviyesinin ileriye taşınmasını sağlamaktır.

MÜDEK tarafından yapılan değerlendirme işlemi başvuru yapan fakülteler için oluşturulmuş değerlendirme takımları aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Oluşturulan takımlar, akredite edilecek programla alakalı disiplinde uzman bir ya da daha fazla değerlendirici ve muhakkak MÜDEK'e üye veya üyeliğini yapmış bir başkandan oluşmaktadır.

Akreditasyon için başvuru yapan üniversitelerin, başvuruda buldukları her program için belli bir formata göre öz değerlendirme raporu hazırlayarak MÜDEK'e sunmaları gerekmektedir. Öz değerlendirme raporları değerlendirme takımları tarafından incelenerek ilgili üniversiteye bir ziyaret yapılmaktadır ve programlar önceden belirlenmiş değerlendirme kriterleri kullanılarak değerlendirilmektedir. Yapılan değerlendirme MÜDEK tarafından incelenip sonuçlandırılarak oluşturulan değerlendirme sonucu MÜDEK tarafından üniversiteye bildirilmektedir. Değerlendirmeler esnasında edinilen bilgi ve belgelerde gizlilik ilkesine uyulması esastır. Bu ilke, MÜDEK etik kurallarının temelini oluşturmaktadır.

Mühendislik alanında yürütülen eğitim programlarının değerlendirilmesi ve akredite edilmesi MÜDEK'in bağımsız bir organı olan Mühendislik Eğitim Programları Akreditasyon Kurulu (MAK) tarafından yürütülür. MAK, üniversitede öğretim üyesi olan dört temsilci, Türk

Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB)'nden bir temsilci, KalDer'den bir temsilci, iki kişide sanayi temsilcisi olmak üzere toplam sekiz üyeden oluşur.

8.1.MÜDEK Değerlendirme Ölçütleri

MÜDEK tarafından yapılan program değerlendirmelerinde kullanılan ölçütler; ilgili mühendislik programının akredite olabilmesi için sağlaması gereken asgari şartları belirlemektedir. Bu ölçütler, dinamik bir yapıda ve rekabetçi bir ortamda paydaşların beklentilerini karşılamaktadır. Ayrıca, orta öğretime dayalı en az sekiz yarıyıl veya buna denk (240 AKTS kredisi) olan, lisans seviyesindeki ilgili mühendislik programlarının kalite güvencesini sağlamayı ve bu programların sürekli iyileştirilmesini desteklemeyi amaçlamaktadır (Platin, 2011).

MÜDEK değerlendirme ölçütleri 10 başlık altında toplanmıştır (Platin, 2011):

1. Ölçüt; Öğrenciler,
2. Ölçüt; Program Eğitim Amaçları,
3. Ölçüt; Program Çıktıları,
4. Ölçüt; Sürekli İyileştirme,
5. Ölçüt; Eğitim Planı,
6. Ölçüt; Öğretim Kadrosu,
7. Ölçüt; Altyapı,
8. Ölçüt; Kurum Desteği ve Parasal Kaynaklar,
9. Ölçüt; Organizasyon ve Karar Alma Süreci,
10. Ölçüt; Programa Özgü Ölçütler

MÜDEK 2011 yılında Washington Accord Üyesi (Signatory) olmuştur. Akredite ettiği tüm programlar 2011 yılından itibaren diğer Washington Accord üyeleri tarafından eşdeğer olarak tanınmaktadır. MÜDEK, 2009 yılından itibaren EUR-ACE Bachelor Etiketini verme ile yetkilendirilmiştir (Akreditasyon listesi, 2018).

MÜDEK'in kuruluş aşamasında tartışmaların yaşanması, üniversite yönetimlerinin kendileri üzerinde Dekanlar tarafından oluşturulan bir yapının varlığından rahatsız olması ve yeni oluşturulan bu yapıya YÖK'ünde çekimser bakmasına rağmen MÜDEK bugün ülkemizde mühendislik programlarının akreditasyonunu gerçekleştirmektedir.

MÜDEK Tarafından 01 Ekim 2018 itibarıyla Akreditasyon Verilen Lisans Programlarına baktığımızda devlet ve vakıf üniversitelerinden 53 farklı üniversitenin toplam 277 mühendislik bölümünün akreditasyon aldığı görülmektedir. Şu an toplam 201 üniversitenin bulunduğunu düşündüğümüzde akredite olmuş üniversite sayısı yetersizdir. Yükseköğretim kurumlarında kalite çalışmaları bir yandan sürdürülürken bir yandan da akreditasyon için hazırlıkların tamamlanması uygun olacaktır.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Günümüzde yaşanan değişim süreci içerisinde verilen eğitim hizmetlerinin kalitesinin tescillenmesi gündeme gelmiş ve ortaya eğitimde akreditasyon kavramı çıkmıştır. Bu yeni kavram çok hızlı gelişerek yaşamın her alanında söz sahibi olmaya başlamış ve bir şeyin tercih edilip edilmeme kararı onun akredite edilip edilmediğiyle verilmeye başlanmıştır. Yükseköğretim kurumlarının akredite edilmiş olması verilen eğitimin kalitesini güvence altına almanın yanı sıra başta öğrenciler olmak üzere tüm paydaşlar açısından oldukça önemlidir.

Bu bağlamda eğitim kurumlarında kalite kültürünün oluşturulması gerekmektedir. Bu kültür üniversite üst yönetimi başta olmak üzere, tüm akademik ve idari kadronun, öğrencilerin hatta diğer paydaşların da kalite konusunda akreditasyonun önemi, faydası ve gerekliliği ile ilgili asında bilinç düzeyinin yükseltilmesi ve farkındalık yaratılması ile oluşturulacaktır. Bilgilendirme aşamasından sonra her akademik birim kendi programları için akreditasyon sürecini başlatmaya niyetli ve harekete geçmeye hazır olacaktır. Bu amaçla akreditasyon ön raporları hazırlanarak Üniversitenin ilgili makamlarıyla paylaşılarak tepe yönetim başta olmak üzere bölüm öğretim elemanları ve idari personelin kalite ve akreditasyon konusundaki bilgi birikimlerinin zenginleşmesine katkıda bulunmanın yanı sıra akreditasyon sürecini başlatmak için bir motivasyon aracı ortaya konulacaktır. Erkuş ve Özdemir (2010) bu konuda yaptıkları araştırmalarında eğitim fakültelerinin akreditasyon sürecine hazır olma durumuna ilişkin öğretim elemanlarının görüşlerini incelemişlerdir. Sonuçta; öğretim elemanları genel olarak akreditasyon sürecine fakültelerinin daha çok öğrenci boyutu yönünden hazır olduğunu düşünürlerken, fakültelerinin akreditasyona hazır olması konusunda ise diğer boyutlar (öğretim elemanı, fakülte, fakülte-okul işbirliği, tesisler,

kütüphane ve donanım, yönetim, kalite güvencesi) yönünden kararsız tutum sergilemişlerdir.

Akreditasyon süreci özveri ile gönüllülük esasıyla yürütülebilecek çalışanların zaman ve enerjisini alan çalışmalardır. Bu nedenle üniversite üst yönetimleri öğretim elemanlarının akreditasyon süreci ile ilgili sorun olarak gördükleri konularda (ders yüklerinin ağır olması, öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısının fazlalığı, fiziksel ortamların yeterli olmaması, izleme ve değerlendirme çalışmalarının yetersizliği, öğrenci ve öğretim elemanlarının görüşlerinin yeterince alınmaması, kalite güvencesi ile ilgili hususlardaki eksiklikler gibi) gerekli hususların iyileştirilmesi ve önlemlerin alınması noktasında yardımcı olmalıdır.

Bologna Süreci, yükseköğretimde kalite güvencesi sistemleri ağını oluşturup yaygınlaştırmayı temel hedef olarak benimsemiş ve bu hedef günümüzde yükseköğretim alanının en önemli gündem maddesini oluşturmuştur. Bu bağlamda, Türkiye’de üniversitelerin kurum içi değerlendirme raporu hazırlaması, 2015 yılında yönetmelik ile 2017 yılında ise yasa ile zorunlu hale gelmiştir. Kurum içi değerlendirme raporlarının kalite güvencesi, eğitim, öğretim, araştırma ve geliştirme ve yönetim sistemi olmak üzere dört temel bölümden oluştuğu görülmektedir. Yetişen ve Ünlü (2019) yaptıkları çalışmada; 2007 yılında kurulan 2017 yılı bütçesi yüz milyon liranın ve öğrenci sayısı on beş binin üzerinde olan beş üniversiteyi kurum içi değerlendirme raporları eğitim perspektifinde karşılaştırmışlardır. Çalışmaya konu olan üniversiteler tarafından hazırlanan kurum içi değerlendirme raporları eğitim öğretim açısından 22 başlığı ele almakta ve bu başlıklardan 15 tanesi tüm üniversiteler tarafından kabul edilerek uygulandığı gözlenmiştir. Bu durum bize üniversitelerin kurumsal izomorfizm sergilediklerini göstermekte ve akreditasyon için aslında kolaylaştırıcı bir durum kendiliğinden oluştuğunu göstermektedir.

Yükseköğretim kurumlarında akreditasyon sadece kurumu ve öğrencileri ilgilendirmemektedir aynı zamanda yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri, ilgili bakanlıklar gibi kurumlar kurumsal gelişime düzenli olarak katkı vermektedirler. Kalite ve akreditasyon konusundaki çalışmaların artması toplumsal anlamda kalite bilincinin zenginleşmesini sağlayacaktır. Uluslararası bir akreditasyon kurumu tarafından akredite edilmiş bir programın çıktıları olan mezunların da ulusal ve uluslararası alanda rekabet

gücü de yüksek olacaktır. Dolayısıyla burada akreditasyon amaç değil bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır (Çelik ve Gürdal,1999). Akreditasyonun amaçlarından biri yapısal koşullar ve hizmet kalitesinde belirli standartlar doğrultusunda iyileştirmenin sürekliliğinin sağlanmasıdır (Bayındır ve diğ., 2018).

Şüphesiz bir üniversitenin kalitesinin en önemli göstergelerinden biri de öğretim elemanlarının sayısı ve niteliğidir. Ne yazık ki ülkemizdeki üniversitelerin çoğunda öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı nispeten fazladır (Erkuş ve Özdemir, 2010). Öğretim elemanı sayısının az olmasıyla birlikte öğretim elemanlarının ders yükleri de oldukça fazladır. Buna göre, hem öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısının fazla olması hem de nitelik ve nicelik yönünden yeterli öğretim elemanı eksikliği ve öğretim elemanlarının ders yüklerinin fazla olması sorunları üniversitelerin bir yandan kaliteli öğretim hizmeti vermelerini, diğer yandan da akreditasyon sürecine tam olarak hazır olmalarını olumsuz yönde etkileyen faktörler olarak değerlendirilebilir. Ayrıca eski köklü üniversitelerde öğretim elemanı sayısı oldukça fazla iken yeni açılan ve/veya ülkenin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki üniversitelerde ise akademik personel açığı çok yüksektir. Özellikle bu bölgelerdeki üniversitelerin kalitesinin artırılarak akreditasyon işlemlerinin tamamlanması yabancı uyruklu öğrenci hareketliliği açısından da oldukça önemlidir. Türk Cumhuriyetlerinden, Afrika'dan ve Afganistan, Pakistan, Suriye, İran ve Irak gibi pek çok ülkeden gelebilecek yabancı uyruklu öğrenciler için akredite olarak uluslararası arenada kalitesini belgelendirmiş üniversiteler cazip hale getirilebilir.

Yükseköğretim almak isteyen öğrenci sayısının yıldan yıla azaldığı, üniversitelerin pek çok bölümünün öğrenci bulmakta zorlandığı üniversiteler için akreditasyon sürecini tamamlamış üniversitelere gelecek yabancı uyruklu öğrenciler bir çözüm olarak da düşünülebilir. YÖK kalite ve akreditasyon çalışmalarına hız vererek bu yönde üniversiteleri zorlayıcı bir güç olmalıdır.

Yükseköğretim kurumlarında farklı programlardaki eğitimin akreditasyonunun yapılabilmesi için uluslararası geçerliliği olan akreditasyon kuruluşlarının sayısının artması gerekmektedir. Mühendislik fakülteleri için MÜDEK; Mimarlık Akreditasyon Kurulu (MIAK); Fen, Edebiyat, Fen-Edebiyat, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakülteleri Öğretim Programları

Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (FEDEK), Tıp Eğitimi Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (TEPDAD), Veteriner Hekimliği Eğitim Kurumları ve Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (VEDEK), Eğitim Fakülteleri Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (EPDAD), Hemşirelik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (HEPDAK) ve Eczacılık Eğitimi Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (ECZAKDER) gibi Akreditasyon Derneklerinin diğer programlar içinde kurulması elzemdir. Bunun için YÖK ve yasa koyucular birtakım düzenlemeler ile zorlayıcı bir güç yaratmalıdırlar.

Özetle; akreditasyon, kendi kendini değerlendirme ve mesleki denetimi kullanarak kaliteye ulaşma ve devamlı gelişmeyi de kurum ve programlarda desteklemektedir. Akreditasyon ile muhasebe eğitiminde, lisans, lisansüstü programlarında mükemmelle ulaşmayı hedeflemekte ve eğitimde hoş görüyü destekleyerek, kaliteli eğitime ulaşmak için farklı yolları araştıran stratejik, planlı bir süreçtir. Akreditasyon sistemi bir stratejik planlama yaklaşımıdır (Güney, 2019). Bugün artık kalite ve akreditasyon eğitim kurumları için bir lüks olmaktan çıkıp gereklilik olmuştur. Uluslararası düzeyde rekabet edebilmek için yükseköğretim kurumlarının akreditasyon çalışmalarına hız vererek bu yönde çalışmalarını tamamlamaları, kısa süre içerisinde belgelendirmeleri oldukça önemlidir.

KAYNAKÇA

AKTAN, C.C.; Gencil, U., (2007), Yüksek Öğretimde Akreditasyon, <http://www.canaktan.org/egitim/akreditasyon/aktan-akredit.pdf>, Erişim tarihi: 30 Mayıs 2018.

AKREDİTASYONLİSTESİ,<http://www.mudek.org.tr/tr/akredit/akredite2018.shtm>, erişim tarihi: 03.Ocak 2019.

ARTUGAL, S. M., (2010). Mühendislik Eğitiminde Toplam Kalite Yönetimi ve Metalürji ve Malzeme Mühendisliği Bölümündeki ABET Uygulamaları, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

BAKİOĞLU, A. ve Baltacı, R., (2000). Üniversitede Akreditasyon ve Düşünceler, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Öneri Dergisi, 13, 39-47.

BAŞTÜRK, M.A., (2001). Uygunluk Değerlendirmesi Hizmetlerinde Güvenilirlik ve Uluslararası Yapılanma, Tesisat Mühendisliği, 63, 67-76.

BAYINDIR, S. K., EFE, Y. S., Başer, M. (2018). Hemşirelik Eğitiminde Akreditasyon. ERÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 5(1), 17-23.

CEYLAN, M., (2009). Türkiye’de Kalite Akreditasyonu ve Türkak, Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.

ÇAĞLAR, İ. ve KILIÇ, S., (2011). Kalite Güvence Standartları, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.

ÇELİK O. ve GÜRDAL, K. (1999). Muhasebe Eğitiminde Kalite Arayışları ve Akreditasyon (Eşdeğerleme) Standartları, Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi,1(3),45-68.

DOĞAN, İ. (1999). Eğitimde Kalite ve Akreditasyon Sorunu: Eğitim Fakülteleri Üzerine Bir Deneme. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, 5 (4), 503-519

ERKUŞ, L., (2009). Eğitim Fakültelerinin Akreditasyon Sürecine Hazır Olma Durumuna İlişkin Öğretim Elemanlarının Görüşlerinin Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.

ERKUŞ, L., ve ÖZDEMİR, S. M. (2010). Eğitim Fakültelerinin Akreditasyon Sürecine Hazır Olma Durumuna İlişkin Öğretim Elemanlarının Görüşlerinin Değerlendirilmesi. Çukurova University Faculty of Education Journal, 38(3).

EUROPEAN UNIVERSITY ASSOCIATION (2018) “EUA Members Directory” <http://www.eua.be/about/members-directory?country=212&p=1>, Erişim tarihi:15 Nisan 2018.

EUROCONS, “Akreditasyonun Uluslararası Boyutu”, http://www.eurocons.com.tr/akreditasyon-bilgi_bankasi_AKRED%C4%B0TASY%A0BOYUTU.html, Erişim tarihi: 02 Haziran 2018.

GENCEL, U., (2001). Yükseköğretim Hizmetlerinde Toplam Kalite Yönetimi ve Akreditasyon, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 3, 164-218.

GÜNEY, A. (2019). Accounting Education in Accreditation Process. Kastamonu Education Journal, 27(2).

KOYUNCU, S., (2007). Türk Ortaöğretim Sisteminde Okulların Akreditasyon Yeterlik Düzeyleri (Sakarya İli Örneği), Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

MUHASEBE TÜRK, “Kalite Kültürü Nedir, Ne Demek”, <http://muhasebeturk.org/ecopedia/394-k/18487-kalite-kulturu-nedir-ne-demek-tanimi-anlami-nedemek.html>, Erişim tarihi: 1 Ocak 2018.

MÜDEK, <http://www.mudek.org.tr/tr/hak/kisaca.shtm>, Erişim tarihi, 15.Nisan 2017.

PEKER, Ö., (1996). Eğitimde Kalite ve Akreditasyon, Amme İdaresi Dergisi, 29(4), 19-32.

PLATİN, B. E., (2006). Mühendislik Değerlendirme Kurulu’nun (MÜDEK) Oluşturulması, ODTÜ’nün Kuruluşunun 50. Yılında Mühendislik Fakültesi, 39-48, ODTÜ, Ankara.

PLATİN, B. E., (2007). Türkiye’de Mühendislik Eğitiminde Akreditasyon: ABET ve MÜDEK, Eğitim Bilimleri Bakış Açısıyla Eğitim Fakülteleri ve Akreditasyon Çalıştayı, Ankara Üniversitesi, Ankara 1-3 Mart, s.57-65.

PLATİN, B. E., (2011). MÜDEK Akreditasyon Ölçütleri: Önemi ve En Sık Raastlanan Yetersizlikler, Mühendis ve Makine, 52, 61-72.

RESMÎ GAZETE, “Yükseköğretim Kalite Güvence Yönetmeliği”, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/07/20150723-3.htm>, Erişim tarihi:15 Mayıs 2017.

SARP, N., 2014. Toplam Kalite Yönetimi Uygulamaları, Siyasal Kitabevi, Ankara.

SÜNGÜ, H. ve BAYRAKCI, M., (2010). Bolonya Süreci Sonrası Yükseköğretimde Akreditasyon Çalışmaları, Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 8(4), 895-912.

TÜRK AKREDİTASYON KURUMU, “Uluslararası İlişkiler ve Projeler Müdürlüğü”, <http://www.turkak.org.tr>, Erişim tarihi: 17 Ekim 2016

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ, “Türk Akreditasyon Kurumu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun”, <https://www.tbmm.gov.tr>, Erişim tarihi: 15 Nisan 2018

YALÇINKAYA, M., (1997). Akreditasyon ve Yükseköğretim Kurumlarının Değerlendirilmesi, Standard: Teknik ve Ekonomik Dergi, 426, 94-98.

YETİŞEN, S. ve ÜNLÜ, H. G. (2019) Yükseköğretimde Kalite Perspektifi: 2007 Yılında Kurulan Devlet Üniversitelerinin Kurum İç Değerlendirme Raporlarının Karşılaştırmalı Analizi. Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi, 7(16), 72-89.

YÖK, Türkiye’nin Yükseköğretim Stratejisi (Taslak Rapor), Ankara, 2006.

YÖK, Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisi, Ankara, 2007.

YÜKSEKÖĞRETİM KALİTE KURULU, "Yükseköğretim Kalite Kurulu Hakkında", <http://www.yok.gov.tr/web/kalitekurulu/8>, Erişim tarihi:14 Mayıs 2017a.

YÜKSEKÖĞRETİM KALİTE KURULU, "Yükseköğretim Kalite Kurulu Üyeleri", <http://www.yok.gov.tr/web/kalitekurulu/yuksekogretim-kalite-kurulu-uyeleri>, Erişim tarihi:14 Mayıs 2017b.

